

Gran sertão: riberes

João Guimarães Rosa

Fins que no es va fer de dia, ¿què se'n va fer del meu temps, quines hores van passar? El podia haver mesurat, pels estels que van corrent, baixant pel rumb del seu ponent; giraven. Però li ben asseguro que no vaig mirar cap al cel. No ho volia. No podia. Estarrassat així, a l'aspre, se sofreix la fresca de la nit: el terra es refredava. Pensava: ¿i si ara em poso malalt?; la llunyania d'un mal de queixal ja m'indisposava. Llavors em vaig endormiscar —dormir, de ferm, ho rebutjava.

L'Hermógenes era un home palpable al costat meu, callat i prou; pensar en ell m'irritava, com una xiscladissa. Aquelles morts que hi havia d'haver al cap de poc ja eren al cap de l'Hermógenes. Jo no hi tenia res a veure, de fet; oi que només obeïa? Oi que sí? Vet-ho aquí, el meu primer combat d'emboscada. El maleït desavés d'això és l'abans —tan abans, l'horror. Vostè troba que es natural? Uix, i t'has de desempallegar d'aquest pensament: m'estava allà per matar altra gent —i no era pecat? No ho era, no ho era, vaig resumir: —Uix... Em vaig endormiscar, em sembla; per un descuit de voluntat. ¿Em vaig adormir i tot? Jo no era el cap. En Joca Ramiro ho volia, allò? I l'Hermógenes, comandant a prop, amb el seu malpoder. N'hi ha que diuen: al cel, hi ha mals astres? Van errats. No, i ara, ui. I ara. Anava a matar gent humana. Al cap de poc, la matinada clarejaria, i veuria venir el dia. Com era, l'Hermógenes? Com l'hi diré...? Bé, com a poti-poti de fantasia: era gros, barreja de cavall i de boa... O com un gran gos. L'havia d'obeir, fer el que em manés. I manaria matar. El meu voler no es corresponia amb tot allò, de cap de les maneres. Ni els coneixia, aquells enemics; no els tenia pas cap ràbia. Personal d'en Zé Bebelo, gent reunida a la vora del Jequitaí, per guanyar-se els seus bons calerons, com una tropa a soldada. Quants no moririen per la meva mà? Aleshores em va passar un ventet a frec, i entremig seu el xerric dels grills i de tantes bestioles divagants. La nit a bastament, amb ombres vermelles. L'exemplar de la mort, doncs, és que és en un acte, tota veloç, tota de cop. Coses en què no volia pensar; però hi anava pensant, venien soles. La mania de parlar d'en Geraldo Pedro, que havia dit: —«Aquell? Avui ja no existeix, s'ha tornat esperit... El vaig matar...» I en Catôcho, xerrant d'un altre: —«Allà hi tinc uns orfes, allà baix... Els vaig haver de matar el pare...» Per què en devien parlar, d'aquestes perversitats... Per què en parlaven... I per què havia d'obeir-lo, a l'Hermógenes? Encara hi era a temps: si volia, podia tragirar el revòlver, descarregar-li un tret ràpid, ben posat, i córrer costa avall, rodolant, i mirar de desaparèixer per aquests mons de Déu. Ui, i ara: si ho feia, llavors mateix començaria el foc foll, pertot arreu; fos com fos moriria molta gent, i primer de tots hi moriria jo. No hi havia pas remei. L'Hermógenes em manava. Què hi vols fer, ell era més fort!

João Guimarães Rosa, *Gran sertão: riberes* (*Grande Sertão: Veredas*), traducció de Xavier Pàmies, Barcelona, Edicions 62, 1990.

Traduït per Xavier Pàmies